

OSLOMET

VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

Evaluering av Lesevenn

Høyttlesning for barn, utført av sanitetskvinner

ASLAUG GOTEHUS

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Evaluering av Lesevenn

Høytlesning for barn, utført av sanitetskvinner

ASLAUG GOTEHUS

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Notat 6/2019

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) er fra 1. januar 2014 et forskningsinstitutt ved Senter for velferds- og arbeidslivsforskning (SVA) på OsloMet – storbyuniversitetet (tidl. Høgskolen i Oslo og Akershus).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester.

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA

OsloMet – storbyuniversitetet 2019

ISBN (trykt utgave) 978-82-7894-715-9

ISBN (elektronisk utgave) 978-82-7894-716-6

ISSN 0890-6435 (trykt)

ISSN 1893-9511 (online)

Desktop: Hussein Monfared
Trykk: Byråservice

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

NOVA, OsloMet
Stensberggata 26 · Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 67 23 50 00
Nettadresse: www.oslomet.no

Forord

Dette notatet presenterer en evaluering av prosjektet Lesevenn utført på oppdrag fra Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.). Evalueringen fokuserer på de organisatoriske aspektene ved prosjektet, og tar i stor grad utgangspunkt i de frivilliges erfaringer. Oppdragsgiver ønsket en evaluering som vurderte hva som fungerer bra og hva som ikke fungerer like bra i dagens modell med tanke på en videreføring av prosjektet som en av organisasjonens basisaktiviteter.

Vi ønsker å takke N.K.S. for oppdraget, og prosjektleder Cecilia Skavlan for et godt og konstruktivt samarbeid om evalueringen. En spesiell takk rettes til lokalforeningene og frivillige som har stilt opp og latt meg få delta på deres aktiviteter. Takk for gjestfrihet og for at dere har delt av deres erfaringer og tid.

Takk også til gode kollegaer ved NOVA. En spesiell takk til Tonje Gundersen for innspill til utformingen av evalueringen og for gode diskusjoner i analysen. Hun har også, sammen med Anne Solberg og Marie Louise Seeberg, lest og kommentert notatutkastet. Eventuelle gjenstående feil og mangler er imidlertid forfatterens eget ansvar.

Oslo, oktober 2019
Aslaug Gotehus

Innhold

---

1 Innledning og bakgrunn	7
Hva sier forskningen om høytlesning for barn	7
Oppdraget.....	8
Metode	9
2 Samarbeid mellom N.K.S. og lokalforeningene	11
Hva gjør N.K.S. for å få lokalforeningene i gang med prosjektet?	11
Hva brukes pengene til i lokalforeningene?.....	12
Kontakt og mottatt støtte fra sekretariatet	13
Samhandling mellom foreningene.....	14
3 Organisering av Lesevenn	16
Bakgrunn og motivasjon for oppstart.....	16
Samarbeidsklima, organisering og kommunikasjon med lokal samarbeidspartner	16
Valg av litteratur.....	18
4 Rekruttering og kontinuitet	20
Rekruttering av Lesevenner	20
Rekruttering av nye medlemmer	21
Kontinuitet og erfaringsutveksling mellom lesevenner og foreninger	22
Barn med minoritetsspråklig bakgrunn.....	22
5 Erfaringer fra involverte i Lesevennprosjektet	24
6 Avsluttende betraktninger og anbefalinger	27
Anbefalinger til samarbeid mellom N.K.S. og lokalforeningene	27
Anbefalinger til organiseringen av Lesevenn.....	28
Anbefalinger relatert til rekruttering og kontinuitet	28
Referanser.....	29

1 Innledning og bakgrunn

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er Norges største kvinneorganisasjon med cirka 41 000 medlemmer fordelt på om lag 650 lokalforeninger. Disse lokalforeningene har et omfattende arbeid i lokalsamfunn rundt om i Norge. Mye av kjernevirksomheten til disse foreningene består av inntektsgenererende aktiviteter. Pengene som samles inn deles i utstrakt grad videre til N.K.S.' nasjonale fond og ulike formål i lokalsamfunnet. På oppdrag fra Landsmøtet i N.K.S. har sekretariatet utformet ulike basisaktiviteter for å stimulere lokalforeningene til selv å implementere aktiviteter lokalt. Formålet var å hjelpe de ulike foreningene, og spesielt de som ikke hadde eksisterende aktiviteter, med å finne noe som var enkelt å få til, og som appellerte til både nye og eksisterende medlemmer. Lesevenn ble startet opp i 2017, og utgjør en av disse basisaktivitetene. Lesevenn er høytlesning for barn, som utføres av frivillige tilknyttet lokale sanitetsforeninger i et samarbeid med lokale skolefritidsordninger, skoler, barnehager, bibliotek og krisesenter. Bakgrunnen for prosjektet er kunnskap om de positive effektene av høytlesning på barns språklig utvikling, samt verdien av positiv voksenkontakt. Hovedmålet med Lesevenn er 1) å skape gode og trygge møter mellom barn og voksne og 2) bidra til språkutvikling hos barn. Prosjektet har mottatt økonomisk støtte fra Egmont Fonden for perioden 2017–2019.

Hva sier forskningen om høytlesning for barn

Høytlesning for barn har en rekke positive effekter. Gjennom høytlesning får barn med ulik bakgrunn, leseerfaring og språkmestring felles leseopplevelser og referanserammer (Helgevold & Hoel, 2007). Høytlesning for barn bidrar også til å fremme leseferdigheter og den språklige utviklingen. Barn som blir lest for får tilgang på nye ord og blir kjent med skriftspråket (Duursma, Augustyn, & Zuckerman, 2008). Barn med gode språkferdigheter ved skolestart har større utbytte av videre læring enn barn med dårligere språkferdigheter. I følge leseforskning kan man allerede i førskolealder observere at språkferdigheter variere mellom minoritetsspråklige og majoritetsspråklige barn, og mellom barn med lavt og høyt utdannede foreldre. Ved å sette inn tiltak tidlig som er med på å fremme den språklige utviklingen kan man bidra til å utjevne disse forskjellene for å unngå at de forplanter seg videre i utdanningsløpet (Stanovich, 1986; Wollscheid, 2010).

I tillegg til at høytlesning har en språkstimulerende effekt, er lesestunden som oftest også en positiv opplevelse i seg selv, både for de som leser og for de som hører på. Høytlesning er en viktig aktivitet for å skape positive opplevelser i møte med bøker. Gode leseopplevelser har videre en positiv innvirkning på lysten til å lese selv og utviklingen av leseferdigheter (Helgevold & Hoel, 2007; Hjellup, 2014). Å lese bøker med barn er med på å danne grunnlag for samtaler om temaer i teksten som leses. Bøkene gir barn og voksne et felles fokus og felles erfaringer som kan brukes som et utgangspunkt for samtaler. Ved hjelp av

litteraturen kan barn og voksne i samtalene ta i bruk ord som de ikke har i sitt spontane repertoar, noe som er med på å fremme barnets vokabularutvikling (Aukrust, 2005). Et godt ordforråd er en viktig faktor for god leseutvikling (Hjellup, 2014). Barn som har et godt utviklet vokabular i tidlig alder har ifølge forskningen bedre forutsetninger for å videreutvikle dette, og vil derfor også gå ut av skolen med et stort ordforråd og god leseforståelse (Aukrust, 2005). Gjennom samtalene knyttet til litteraturen utvikler barna også sin kulturelle kompetanse og kunnskap om hva litteratur er (Solstad, 2018).

Et annet viktig aspekt ved høytlesning er at det er med på å bygge relasjoner og fellesskap. Gjennom bøker og fortellinger får barn i en gruppe en felles opplevelse som kan danne grunnlag for lek og samtaler også utenfor lesestunden (Sandvik & Spurkland, 2009). Høytlesning bidrar til å stimulere fantasien ved at barna skaper seg mentale forestillinger hvor fortellingene blir gjort levende (Haugen, 2010).

Gjennom å lese bøker får barn erfare at verden er mangfoldig. Bøker er med på å åpne opp en verden av ulike land, mennesker og erfaringer. Barna får et innblikk i at andre har det annerledes enn dem selv, samtidig som de kan kjenne igjen og få bekreftelse på ting de kjenner fra sin egen virkelighet. Barna ser altså at verden er mangfoldig og på samme tid gjenkjennelig (Sandvik & Spurkland, 2009). Bøker gir også barn tilgang til et språk som kan gjøre dem i stand til å uttrykke egne erfaringer og følelser, gjerne hjulpet av voksne som engasjerer seg og formidler at bøkene ofte handler om ting som har overføringsverdi til egne liv (Kunnskapsdepartementet, 2009). I et mangfoldig samfunn er det ifølge Sandvik og Spurkland (2009) viktig å lese bøker som også speiler minoritetskulturene for på denne måten å synliggjøre mangfoldet og dets verdi.

Oppdraget

Mandatet for vårt oppdrag var å evaluere prosjektet med fokus på hva som allerede fungerer godt samt peke på områder hvor det er rom for forbedringer med tanke på en videreføring av prosjektet. Hovedfokuset for evalueringen er de organisatoriske aspektene ved prosjektet. Prosjektet utføres av frivillige i lokalforeningene, og deres erfaringer med prosjektet utgjør hoveddelen av datagrunnlaget for denne evalueringen.

Evalueringen tar utgangspunkt i følgende forskningsspørsmål:

- Hva gjør N.K.S. for å få lokalforeningene i gang med prosjektet, og hvilken støtte og veiledning mottar og etterspør lokalforeningene?
- Hvordan opplever lokalforeningene informasjonen de mottar i form av informasjonsskriv og andre informasjonskanaler?
- Hvordan har de ulike lokalforeninger valgt å organisere Lesevenn? Hvilke erfaringer har lokalforeningene i forhold til hva som fungerer, og hvilke utfordringer møter de?

- Hvordan rekrutteres lokale lesevenner og barn til prosjektet? Hvordan opprettholdes kontinuitet i prosjektet, både i forhold til lesevenner og barn?
- I tillegg til å svare på de ovennevnte forskningsspørsmålene, vil vi trekke fram og beskrive noen av de erfaringer som involverte i Lesevenn forteller om.

Metode

Fokuset for denne evalueringen er, som tidligere nevnt, å vurdere hva som allerede fungerer godt og hva som ikke fungerer like godt, med tanke på en videreføring av prosjektet Lesevenn. Lokalforeningene velger selv en organisasjonsform for denne aktiviteten som er tilpasset lokale behov og ressurser som er tilgjengelig lokalt. Prosjektet utføres av frivillige i lokalforeningene, og deres erfaringer med prosjektet utgjør hoveddelen av denne evalueringen. Evalueringen har et kvalitativt forskningsdesign hvor jeg har kombinert kvalitative intervjuer med feltarbeid hvor jeg har observert lesevennaktiviteten og hatt uformelle samtaler med barn som har deltatt på aktiviteten. I alle de kvalitative intervjuene benyttet jeg semi-strukturerte intervjuguider med forhåndsdefinerte temaer.

Ved oppstart av evalueringen ble det gjennomført et intervju med prosjektleder i N.K.S.-sekretariatet. Dette var viktig for å få en bedre forståelse av bakgrunnen for og implementeringen av prosjektet, samt hvordan aktiviteten ser ut fra deres ståsted.

Ti sanitetsforeninger ble valgt ut av N.K.S.-sekretariatet til å inngå i det empiriske grunnlaget for denne evalueringen. Det var ønskelig å inkludere lokalforeninger med ulike erfaringer og som hadde valgt ulike tilnærminger til aktiviteten lokalt. Jeg har besøkt tre av disse lokalforeningene og observert hvordan Lesevennaktiviteten utføres i disse foreningene. I tillegg til observasjoner har jeg også intervjuet lesevennene og deres samarbeidspartnere. Der det har vært mulig, har jeg også snakket med foreldre for å høre deres erfaringer med initiativet. Antall foreldre som har deltatt i denne evalueringen har imidlertid vært begrenset, hovedsakelig fordi dette er en aktivitet som foregår uten at foreldrene selv er tilstede. Grunnet en begrenset tidsramme har jeg i de resterende sju lokalforeningene gjennomført telefonintervjuer. Avhengig av hvordan aktiviteten har vært organisert i de ulike lokalforeningene har jeg snakket med leder i lokalforeningene eller leder for Lesevennaktiviteten i lokalforeningene. Fokuset i intervjuene var på organiseringen av aktiviteten i disse foreningene, støtten de hadde mottatt fra N.K.S. sentralt, samt hva som fungerte bra og mindre bra i disse foreningene. I tillegg til intervjuer og observasjoner har jeg også sett på årsrapportene som lokalforeningene har sendt til N.K.S. sentralt. Intervjuer og feltarbeid fant sted i perioden april-september 2019. Jeg intervjuet ti lesevenner og ledere i lokalforeninger, tre representanter fra lokale samarbeidspartnere samt prosjektleder i N.K.S.-sekretariatet. Alle de fjorten informantene var kvinner. I tillegg til disse intervjuene har jeg også hatt uformelle samtaler med to foreldre samt tre barn i skolealder som deltok på lesevennaktiviteten.

N.K.S. sentralt har vært ansvarlig for utvelgelsen av lokalforeninger. Kriteriene for utvelgelse ble diskutert med N.K.S. ved oppstart av evalueringen, og det har vært en løpende dialog med prosjektleder Cecilia Skavlan underveis i prosessen.

Notatet er strukturert med utgangspunkt i forskningsspørsmålene presentert innledningsvis. Kapittel 2, 3 og 4 tar for seg henholdsvis samarbeidet mellom N.K.S. og lokalforeningene, organiseringen av Lesevennaktiviteten og rekruttering og kontinuitet. I kapittel 5 trekker jeg fram noen av de erfaringene som involverte i Lesevennprosjektet har delt med meg for å kaste lys over hvordan aktiviteten oppleves av de som deltar i aktiviteten. I kapittel 6 gir jeg avslutningsvis mine anbefalinger for videreføringen av Lesevennaktiviteten basert på funnene i undersøkelsen.

2 Samarbeid mellom N.K.S. og lokalforeningene

Lesevenn er en relativt ny aktivitet initiert fra N.K.S. sentralt. Utgangspunktet for oppstarten av denne aktiviteten var at sekretariatet fikk et mandat fra landsmøtet om å komme opp med forslag til aktiviteter for lokalforeningene. Kriterier for disse aktivitetene var at de skulle være enkle og lett tilgjengelige og bidra til å aktivisere lokalforeningene. N.K.S. har alltid vært opptatt av barns utvikling og velvære, og anerkjenner barns behov for å bli sett og oppleve positiv voksenkontakt. Gjennom høytlesning for barn skal Lesevenn bidra til at barn og unge får trygg voksenkontakt, språktrening og kulturforståelse. Lesevenn begynte så smått i 2016 i form av informasjon til lokalforeningene om den nye aktiviteten, samt utarbeidelse av veiledere og faktaark. Lesevenn startet for fullt i 2017, og N.K.S. mottok økonomisk støtte fra Egmont Fonden for en treårsperiode fra 2017–2019 til Lesevennprosjektet. Midlene fra Egmont Fonden skulle brukes til å motivere, koordinere og veilede lokalforeningene som er interessert i å starte opp denne aktiviteten. Av disse midlene er hovedvekten satt av til tilskudd som de lokale sanitetsforeningene kan søke på. Tilskuddet er en engangsbevilgning på 20 000,- per lokalforening. Disse midlene skal gå til blant annet innkjøp av bøker, enkel servering, leie av lokaler, transport og opplæring.

Hensikten med å introdusere Lesevenn som en aktivitet for lokalforeningene var, som nevnt ovenfor, å hjelpe foreningene, og spesielt de som ikke allerede hadde aktiviteter, med å finne noe som var enkelt og lett å få til og samtidig kunne appellere til både nye og eksisterende medlemmer. Lesevenn skal videre være en fast aktivitet, og kontinuitet er et viktig element. Innenfor disse rammene er det opp til den enkelte lokalforening å finne ut hva som fungerer best i hvert enkelt lokalmiljø, og det er rom for lokalt tilpassede varianter gitt at de grunnleggende kriteriene etterfølges. I følge sekretariatet er det ulike ideer blant de forskjellige lokalforeningene om hvordan de ønsker å organisere aktiviteten. Selv om det er rom for lokalt tilpassede varianter, er det likevel et krav om at lokalforeningene forholder seg til de rammene som er satt sentralt og som er grunnlaget for den økonomiske støtten fra Egmont Fonden.

Hva gjør N.K.S. for å få lokalforeningene i gang med prosjektet?

Å sette i gang nye aktiviteter er ifølge sekretariatet ofte en tidkrevende prosess, og nye ideer trenger tid på å modnes blant medlemmene. De ansatte i sekretariatet er ofte ute på besøk i lokalforeningene, og disse besøkene brukes blant annet til å informere om de ulike basisaktivitetene. For å få nye foreninger i gang med Lesevenn er det viktig for sekretariatet å fokusere på at dette er et lavterskelprosjekt som det skal være enkelt å drive. For å drive Lesevenn kreves

det at lesevennene skriver under etikk- og taushetserklæring samt innhenter en forenklet politiattest. Alt dette er det ifølge prosjektleder tilrettelagt for, og på medlemsnettet finnes all informasjonen tilgjengelig, inkludert nødvendige skjemaer. For å få nye foreninger i gang er det også viktig å få informasjonen ut til medlemmene. På alle fylkesårsmøtene i 2017 ble det informert om Lesevenn-prosjektet. Medlemsbladet Fredrikke hadde i 2017 også et eget nummer som fokuserte på barn og unge, og her ble Lesevenn gitt en sentral plass. NKS sitt nyhetsbrev Nytt og Nyttig som distribueres til alle lokalforeningene har hatt et eget nyhetsbrev om Lesevenn, og Lesevenn blir alltid tatt opp som et tema på alle store samlinger. Ansatte i sekretariatet reiser også rundt til de ulike foreningene på forespørsel fra lokalforeningene.

Målet som er satt for perioden 2017–2019 er at 45 foreninger skal ha mottatt oppstartsmidler til Lesevenn. Per oktober 2019 er det ifølge prosjektleder 49 foreninger som har Lesevenn, hvorav 38 har mottatt økonomisk støtte. Det er imidlertid noe vanskelig å si nøyaktig hvor mange foreninger som driver Lesevenn. Noen foreninger velger å ikke søke om midler siden de har tilstrekkelige midler selv, og disse foreningene fanges derfor ikke nødvendigvis opp av sekretariatet. For de foreningene som ikke har mottatt økonomisk støtte er det ikke påkrevd med årlig rapportering på Lesevenn, og disse aktivitetene kommer heller ikke alltid med i den overordnede årsrapporteringen fra foreningene.

Sekretariatet vektlegger at de er på tilbudssiden ovenfor lokalforeningene. Flere foreninger tar kontakt fordi de er usikre på hvordan de skal gå frem for å starte aktiviteten i sitt lokalmiljø. Alle som har søkt midler har vært i kontakt med sekretariatet før de har sendt en søknad. Dette har nok også vært medvirkende til at alle foreningene som har søkt om tilskudd har fått søknaden innvilget.

Hva brukes pengene til i lokalforeningene?

I følge sekretariatet kan alle foreningene som ønsker å sette i gang med Lesevennaktiviteten søke om et oppstartstilskudd på 20 000 NOK. Dette er midler som foreningene kan bruke på det som de ser er nødvendig for å få til aktiviteten. Dette kan eksempelvis være leie av lokaler, innkjøp av bøker, innredning av lesestole, servering og tegnemateriale. Prosjektleder i N.K.S. presiserte også at de oppfordrer til å bruke noe av pengene til å dra på samlinger i regi av N.K.S. for å få inspirasjon og møte andre foreninger. Et enkelt søknadsskjema som foreningene skal fylle ut ligger på nett, men ofte får foreningene dette direkte fra prosjektleder i N.K.S. etter at de har vært i kontakt.

En gjennomgående trend i responsen fra lokalforeningene var at støtten på 20 000 NOK som foreningene mottok hadde vært en god hjelp i oppstarten av aktiviteten. Det ble trukket fram som positivt at støtten var gitt for en periode på flere år, og at det derfor ikke var noen hast med å bruke opp midlene. Foreningene kunne derfor disponere disse midlene relativt fritt over en lengre tidsperiode og se behovene an etterhvert som aktivitetene hadde pågått en stund. Foreningene var fornøyd med størrelsen på tilskuddet, og flere av foreningene

hadde fortsatt ubrukte midler på intervjuetidspunktet. Lesevenn var ifølge lokalforeningene en billig aktivitet å drive, og den gjennomgående tilbakemeldingen var at foreningene ville kunne drive aktiviteten videre selv etter at disse midlene var brukt opp. Oppstartsmidlene ser derfor ut til å ha en viktig funksjon i oppstarten av aktiviteten, men er ingen forutsetning for den videre driften av aktiviteten lokalt.

Den økonomiske støtten var i stor grad brukt til innkjøp av bøker samt deltagelse på større samlinger i regi av N.K.S. Noen foreninger hadde også brukt midler til å innrede en hyggelig lesestol, innkjøp av snacks til samlingene, spill og Ipad. Det var litt ulik praksis mellom de ulike lokalforeningene i forhold til om det innkjøpte materialet ble overlevert samarbeidspartner eller om det ble ansett å tilhøre den lokale sanitetsforeningen.

I noen foreninger var det imidlertid noe usikkerhet knyttet til hva disse pengene kunne brukes til utover innkjøp av bøker. I en forening opplevde lesevennen jeg intervjuet utfordringer i lesesituasjonen knyttet til de fysiske rammene rundt lesingen. Hun satt selv på en stol ved et bord, og barna hun leste for satt på stoler rundt. I følge lesevennen førte denne fysiske avstanden mellom henne og barna også til mangel på nærhet og samhandling. Hun var imidlertid ikke klar over at midlene fra N.K.S. også kunne benyttes til å innrede en lesestol. Ut i fra disse erfaringene kan det synes at en tydeligere presisering overfor medlemmene på hva midlene kan benyttes til ville vært ønskelig. Betydningen av de fysiske og materielle rammene rundt lesestunden kan med fordel løftes overfor medlemmene for å øke trivselen for barna så vel som lesevennene.

En forening ønsket også at det ble lagt til rette for å kunne rapportere det økonomiske i årsrapporteringen. Slik det er nå er det ikke noe punkt i årsrapporten hvor man kan føre opp tilskudd man mottar og heller ikke utgifter relatert til disse tilskuddene. På denne måten blir inntekter og utgifter til Lesevenn usynlig i regnskapet, og foreningen førte derfor et separat regnskap for aktiviteten.

Kontakt og mottatt støtte fra sekretariatet

Alle foreningene oppga at de opplevde det som enkelt å ta kontakt med sekretariatet dersom det oppstod behov eller spørsmål. De ga også uttrykk for at de følte de hadde fått den støtten de hadde hatt behov for, og at det heller ikke var noe de savnet i forhold til støtten fra N.K.S. Etter at aktiviteten var satt i gang var det ifølge lokalforeningene lite kontakt mellom lokalforeningene og sekretariatet, hovedsakelig fordi det ifølge de lokale foreningene ikke var noe behov for noe mer oppfølging da dette var en enkel aktivitet som stort sett gikk av seg selv.

Foreningene opplevde også at mye informasjon var tilgjengelig på nett, og at all nødvendig informasjon i forhold til hvordan man skulle gå fram i forhold til å starte

opp aktiviteten var lett tilgjengelig. En av foreningene hadde også brukt informasjonen som var utarbeidet av sekretariatet når de tok kontakt med de lokale barnehagene i forbindelse med oppstart av aktiviteten. I følge lesevennen i den nevnte lokalforeningen var også barnehagene fornøyd med denne informasjonen, og det kom ingen tilbakemelding på at de savnet ytterligere informasjon.

En av lesevennene som gjennom sin yrkeskarriere hadde lang erfaring med å jobbe i barnehage uttrykte imidlertid at informasjonsskrivene fra N.K.S. opplevdes som lite relevante for hennes del. I følge nevnte lesevenn ble det i disse informasjonsskrivene lagt opp til for mye forberedelser og samlinger i forkant, noe som ikke var aktuelt i deres situasjon hvor relasjonen til barnehagen allerede var etablert. Sett fra henne ståsted var disse skrivene kanskje bedre tilpasset de som ikke hadde den samme bakgrunnen fra barnehage og skole.

I noen foreninger var det knyttet utfordringer til det å anskaffe politiattest for de frivillige. I en av foreningene var dette knyttet til at flere av de frivillige mente at dette var noe de allerede hadde i jobben og at de derfor stilte seg uforstående til at de trengte å anskaffe en ny attest for å delta som frivillig i Lesevenn. I en av foreningene i utvalget hadde lesevennen jeg snakket med aldri hørt om at politiattest var påkrevd og hadde heller ingen kunnskap om hvordan hun skulle gå fram for å skaffe en attest. Her kan det derfor synes som at det er et behov for at det kommer på plass et system som sikrer at alle de involverte i Lesevenn er oppdatert på hvilke regler og retningslinjer som gjelder for deltagelse i frivillig arbeid med barn og unge. Her bør lokalforeningsleder ha et overordnet ansvar for at dette er på plass for alle som deltar som lesevenn i foreningen. Lokalforeningsleder bør også ha ansvar for å hjelpe til med det rent praktiske i forhold til innhenting av politiattest dersom hun ser at medlemmene selv ikke har den nødvendige kunnskapen på dette.

Mange av lokalforeningene hadde fått positiv omtale i lokalaviser, og sekretariatet hadde også bedt om å få disse artiklene oversendt. Flere av disse var blitt lagt ut på N.K.S. sine hjemmesider. Denne oppbakkingen og anerkjennelsen fra sekretariatet ble løftet frem som en faktor som var med på å gjøre det mer spennende å fortsette med aktiviteten. Dette viser viktigheten av at lokalforeningene og de frivillige får anerkjennelse og blir sett i den jobben de utfører for sanitetsforeningene. Det er derfor viktig for den videre driften av Lesevenn at sekretariatet fortsetter å følge opp og få frem positive historier fra prosjektet.

Samhandling mellom foreningene

Det er ifølge prosjektleder i N.K.S. lite samhandling og kommunikasjon mellom de ulike lokalforeningene. Dette ble også bekreftet i samtaler med lokalforeningene. Foreningene opplevde at de kjørte sitt eget løp og at de hadde lite behov for samhandling med andre foreninger. De fleste stilte seg likevel positive til å dele av sine erfaringer med andre. Sett fra N.K.S. sitt ståsted hadde det vært ønskelig å samle de ulike foreningene som driver med Lesevenn. Samtidig er det utfordringer knyttet til dette som er relatert til den store geografiske spredningen.

Et initiativ for å bidra til at foreningene tar kontakt med hverandre har vært å sende ut epost til alle, med et ønske om at foreningene skal ta kontakt med hverandre. I intervjuene med lokalforeningene er det likevel ingenting som tyder på at disse felles epostene har bidratt til økt kontakt mellom de ulike foreningene som driver Lesevenn.

I 2018 arrangerte N.K.S. med midler fra Egmont Fonden en nasjonal samling for foreningene som driver eller var interessert i å starte Lesevenn. Dette var et viktig tiltak i arbeidet med å inspirere foreningene til å starte Lesevenn samt å følge opp de som allerede har startet. N.K.S. arrangerte også i 2019 en tilsvarende samling, også denne gang med støtte fra Egmont. Tilbakemeldingene fra lokalforeningene på disse samlingene var at det var en viktig inspirasjonskilde og at deltagelse på disse samlingene hadde vært sentralt for deres avgjørelse om å sette i gang med Lesevenn. Disse samlingene var inspirerende å delta på, og det ble trukket fram at kvaliteten på foredragsholderne hadde vært meget høy. Det å møte andre som allerede hadde startet med Lesevenn og som kunne dele av sine erfaringer hadde også vært viktig. Lokalforeningene satte stor pris på at alle deltagerne hadde fått med seg en pose med bøker hjem som kunne brukes til høytlesning med barna.

Foreningene ga uttrykk for at det er nyttig å høre andre som også er lesevenner fortelle om sine erfaringer. Sett fra lokalforeningenes ståsted var lesevennsamlinger med mulighet for erfaringsutveksling et bedre tilbud enn felles skriftlige meldinger. Samtidig ble det påpekt at det var viktig at det ikke ble for mange ekstra aktiviteter og samlinger å delta på, og at en samling en gang i året kunne være en god modell. Det kan derfor synes som at modellen N.K.S. har lagt seg på med årlige samlinger for lesevenner bør videreføres, og at det settes av tilstrekkelig midler til dette slik at samlingene kan opprettholde den høye faglige standarden som ble satt ved oppstart.

3 Organisering av Lesevenn

Bakgrunn og motivasjon for oppstart

Når det gjelder bakgrunnen og motivasjonen for oppstart av Lesevenn i lokalforeningene i utvalget kan vi dele disse i to hovedgrupper. Den første gruppen, som også utgjorde majoriteten av lesevennene, oppga at dette var en aktivitet som fenget dem personlig. Dette var i all hovedsak kvinner rundt pensjonsalder som var glad i å lese høyt og som selv hadde erfaring fra høytlesning for egne barn og barnebarn. De uttrykte et ønske om å videreformidle leseleden og bidra positivt inn i barnas utvikling. Flere hadde også bakgrunn fra skole eller barnehage, og tok med seg tidligere erfaringer inn i aktiviteten. Blant lesevennene med denne bakgrunnen ble det også trukket fram at de selv hadde erfaring med at personalressursene i mange av disse institusjonene er begrenset, og at et eksternt initiativ som Lesevenn vil bidra positivt inn i en ellers hektisk hverdag hvor tiden til de ansatte ikke alltid strakk til. Tilgang på personalressurser ble også trukket fram som en grunn til at en av foreningene hadde valgt å konsentrere seg om skolefritidsordningen fremfor barnehager hvor de anså at det var større personalressurser tilgjengelig. Den andre hovedgruppen til å starte opp med Lesevenn knyttet i større grad sin motivasjon til et konkret behov lokalt som man anså at Lesevenn ville kunne være med å dekke. Denne bakgrunnen for oppstart fant vi i tre av foreningene. Dette gjaldt særlig i forhold til barn med minoritetspråklig bakgrunn og barn på krisesenter.

Det ble også trukket fram at det var positivt at N.K.S. hadde utarbeidet et opplegg som det var enkelt for foreningene å følge, samtidig som det er rom for lokale tilpasninger. For mange handlet det også om å bli eksponert for ideen, da flere sa at dette neppe hadde vært noe de hadde kommet på av seg selv. Det var også positivt at det var en gjentakende aktivitet. Mye av aktivitetene i lokalforeningene foregår på ad hoc basis, noe som krever mye ressurser fra styret og frivillige i foreningene. Det kan altså tyde på at N.K.S. gjennom å innføre basisaktiviteter som for eksempel Lesevenn har gjort lokalforeningene i stand til å dreie virksomheten mot mer kontinuerlige aktiviteter som drives av lokalforeningene selv, samt at dette er i tråd med behovene i lokalforeningene.

Samarbeidsklima, organisering og kommunikasjon med lokal samarbeidspartner

Samarbeidsklima og kommunikasjon med lokal samarbeidspartner ble oppgitt som en sentral faktor i alle intervjuene for å forklare hvorfor aktiviteten hadde lyktes i deres lokalforening. Lokalforeningene som deltok i evalueringen hadde valgt ulike samarbeidspartnere for Lesevennaktiviteten. Av de ti foreningene som deltok var det tre foreninger som samarbeidet med barnehager, to foreninger samarbeidet med skoler, to foreninger med skolefritidsordningen, en forening med krisesenter, en forening med bibliotek og en forening hadde lagt aktiviteten

til sanitetshuset. Vi så altså at det var en stor spredning i hvilke samarbeidspartnere som var valgt lokalt.

Organiseringen av aktiviteten var i stor grad avhengig av samarbeidspartner og målgruppen for aktiviteten. Hyppigheten av Lesevennaktiviteten varierte mellom de ulike lokalforeningene. En forening hadde Lesevennaktivitet opptil to ganger i løpet av uken, mens andre foreninger hadde begrenset det til at de leste hver tredje uke. Det vanligste var imidlertid at aktiviteten foregikk ukentlig. Hyppigheten av aktiviteten var i stor grad styrt av tilgangen på frivillige samt behovene hos de lokale samarbeidspartnerne. Tidspunktet for når aktiviteten skulle finne sted var ifølge alle jeg snakket med etter ønske fra samarbeidspartner. Det var viktig å finne et tidspunkt som passet inn i hverdagen til både ansatte og barn. Det var også opp til samarbeidspartner å velge ut hvilke barn som deltok i aktiviteten. Der aktiviteten ble gjennomført som en del av skolefritidsordningen eller skole hadde skolene i all hovedsak valgt at alle elevene på de utvalgte trinnene skulle delta på aktiviteten, og det var liten eller ingen utvelgelse av barn utover dette.

I barnehagene og krisesenter var deltagelse i aktiviteten i stor grad frivillig, og det var opp til barna selv å bestemme om de ønsket å være med på aktiviteten. Dette skapte uforutsigbarhet for lesevennene i forhold til hvem som til enhver tid deltok på aktiviteten både i forhold til alder og antall barn. Noen av lesevennene opplevde dette som problematisk, da de ikke hadde noen mulighet til å forberede seg på forhånd. Frivillig påmelding fra barna var ifølge flere lesevenner også problematisk fordi dette ofte førte til at det ofte var de samme barna som ville bli lest for og at en del barn som ikke i like stor grad var vant til høytlesning og som kunne ha nytt godt av et slikt tilbud ikke ble inkludert.

De fleste lesevennene fortalte at de opplevde at de som frivillige ikke kunne komme inn i barnehager og skoler og styre og bestemme hvordan aktiviteten skulle organiseres til tross for at det ikke var organisert optimalt i forhold til deres tanker og ideer. En av lesevennene som jevnlig leste i en barnehage opplevde at ikke minst minoritetsspråklige barn falt utenfor ved manglende voksenstyring av aktiviteten. Selv om hun gjerne skulle hatt med flere barn som hun så hadde behov, følte hun at det ville være «å trække de ansatte på tærne» om hun grep inn og styrte hvem som skulle bli lest for. Andre lesevenner hadde på sin side aktivt valgt å ikke være med i utvelgelsen av barna. I følge en lesevennen var det viktig for henne at barna skulle glede seg til hun kom og at det derfor var avgjørende at hun ikke var involvert i utvelgelsen og på noen måte skulle være ansvarlig for hvem som ble valgt ut til å delta.

Det var generelt lite innblanding fra ansatte i utførelsen av Lesevenn. Noen av lesevennene uttrykte også spesifikt at de ikke ønsket at de ansatte skulle blande seg inn i lesestunden og at i tilfeller hvor dette hadde skjedd hadde det vært uheldig. Andre lesevenner hadde på sin side gitt tydelig beskjed til sin samarbeidspartner at de kun kom for å lese og at de ikke tok ansvar for konflikter blant barna og det som skjedde i gruppen. Det forventet de at de ansatte tok seg av.

Hverdagen i skole, barnehage, SFO og krisesenter opplevdes også som hektisk, og det var få rom for samtaler med de ansatte rundt aktiviteten. Det at aktiviteten er såpass enkel og krever lite fra ansatte ble sett på som positivt fra samarbeidspartners side. I følge pedagogisk leder i en barnehage kunne krav om faste møter og rapportskrivning ha ført til at de ikke hadde orket å gå inn på aktiviteten. I en av foreningene hadde de imidlertid valgt å arrangere et oppstartsmøte med lesevennene og kontaktpersonen på SFO hvor de ble enige om hvordan de skulle organisere aktiviteten. På dette møtet fikk alle møte hverandre, og de tok opp ting som de frivillige følte usikkerhet rundt. Etter dette møtet var lesevennene tryggere på rollen sin og følte seg bedre forberedt på hva de skulle gjøre. Denne foreningen var også opptatt av å evaluere aktiviteten jevnlig for å sikre at Lesevenn ikke skulle bli en aktivitet som bare var der, men som også skulle fungere godt.

En av foreningene hadde utarbeidet et enkelt evalueringsskjema med fem-seks spørsmål til samarbeidspartner (barnehagen) hvor de blant annet spurte om hvordan de syntes opplegget fungerte, om dette var noe de ville anbefale andre og om de ønsket at aktiviteten skulle fortsette. Basert på positive tilbakemeldinger på denne evalueringen besluttet foreningen å videreføre aktiviteten i barnehagen samt utvide til et par barnehager til.

Vi ser altså at det er stor variasjon mellom foreningene i hvordan samarbeidet med lokal partner organiseres. Det kan synes som det kan være en utfordring å finne en balanse mellom lesevennenes ønsker og den ofte travle hverdagen i de ulike institusjonene. Selv om det er viktig at Lesevenn ikke blir en unødvendig stor administrativ belastning for de ansatte hos lokal partner bør det likevel legges til rette for at lesevennene skal føle seg trygge i rollen. Det bør i det enkelte tilfelle vurderes om det er tiltak man kan gjøre for å bedre legge til rette for dialog mellom lesevenner og lokal partner. I noen tilfeller vil dette kunne være gjennom å blant annet legge til rette for oppstartsmøter og flere kontaktpunkt underveis i prosjektet.

Valg av litteratur

Flere av lesevennene la vekt på viktigheten av å finne litteratur som er tilpasset dagens barn. Lesevennene hadde erfaring med at bøker som de selv hadde lest for sine barn for tretti år siden ikke nødvendigvis er det som fenger barn som vokser opp i dag. Basert på dette var det flere som ytret at det var nødvendig å få innspill til relevante bøker som fenget barna og som var tilpasset målgruppen de leser for. En lesevenn uttrykte tydelig at det er viktig å ta inn over seg at det kan være en generasjonsutfordring her, og at de derfor er avhengige av å ta til seg råd og tips fra de som jobber med barn.

Flere av lesevennene hadde gitt samarbeidspartner mulighet til å komme med forslag til bøker og temaer som de ønsket at lesevennene skulle fokusere på i samlingene. Ved noen skoler og barnehager mottok lesevennene ønsker i forhold til bøker relatert til temaer som barna jobbet med på skolen og i barnehagen og

kunne således også være et faglig supplement. Flere lesevenner hadde også benyttet seg av råd fra ansatte i bokhandlere og bibliotek for å finne litteratur tilpasset gruppen de leste for. I de fleste tilfellene var det likevel opp til lesevennene selv å velge bøker.

Lesevenn handlet for mange ikke bare om høytlesningen men også om de gode samtalene som kom ut av lesingen. Gjennom Lesevenn fikk barna en voksen de kunne snakke med, og noen ganger legges bøkene vekk fordi barna har så mye de ønsker å fortelle eller å snakke om. Flere lesevenner benyttet seg også av andre hjelpemidler enn kun bøker for å legge til rette for disse samtalene. Noen hadde med seg puslespill, og en av lesevennene som leste i en barnehage har hver gang med seg en sekk med bøker hvor det også bor et kosedyr. Kosedyret vil ha kos og går på rundgang mellom barna. Når lesestunden er over legger kosedyret seg i sekken igjen.

4 Rekruttering og kontinuitet

Rekruttering av Lesevenner

Den største utfordringen for de fleste lokalforeningene ligger i det å klare å rekruttere lesevenner. Lesevenn er en kontinuerlig aktivitet, og ved å melde seg som frivillig binder man seg til å delta jevnlig på aktiviteten. Hvor ofte de frivillige leser avhenger av hvor ofte foreningene har avtalt at de skal lese samt hvor mange frivillige de har til rådighet. Endel av foreningene opplevde at flere av medlemmene vegret seg for å delta fordi de ikke ønsket å binde seg til å delta fast på en aktivitet. En annen faktor som i noen foreninger gjorde det vanskelig å rekruttere frivillige ble forklart med at de som ikke er vant til å jobbe med barn kan være usikre og sjenerte for å lese høyt siden dette er noe de ikke har erfaring med.

Lesevennaktiviteten i de aller fleste foreningene foregikk på dagtid, og det er derfor vanskelig for de som fortsatt er yrkesaktive å delta som frivillige i aktiviteten. Kun to av foreningene hadde hovedvekt av studenter og yrkesaktive som var engasjert som lesevenner. I disse foreningene foregikk aktiviteten på ettermiddagstid og i helger. Hovedvekten av disse lesevennene var ikke selv medlemmer i Sanitetsforeningen, men var blitt rekruttert via Facebook eller ved personlig forespørsel. I lokalforeningene som deltok i denne evalueringen var alle de frivillige lesevennene kvinner. Dette er nok en naturlig konsekvens av at N.K.S. er en kvinneorganisasjon. Sett i lys av at det i mange aktiviteter for barn er en mangel på gode mannlige rollemodeller, kan det diskuteres hvorvidt man i Lesevennaktiviteten også skal åpne opp for mannlige lesevenner, da medlemskap i en lokal sanitetsforening ikke anses å være et krav for frivillig innsats i foreningene.

Blant de som hadde valgt å engasjere seg som lesevenn var en motivasjon for å bidra at de hadde ledig tid og et ønske om å bruke noe av denne tiden til noe meningsfylt. For noen av de som tidligere hadde jobbet med barn og som nettopp var blitt pensjonister var det flere som ga uttrykk for at de savnet barna og at Lesevenn ga dem en mulighet til å fortsatt kunne jobbe med barn. Noen av lesevennene hadde også hatt mye av sitt sosiale nettverk på arbeidsplassen, og som pensjonister opplevde de at den nye tilværelsen kunne være preget av ensomhet og mangel på noe meningsfylt å fylle hverdagen med. Det å få være med som lesevenn ga noe tilbake til de frivillige, og noen uttrykte at de følte seg bæret ved å få lov til å være lesevenn.

Den gjennomgående tilbakemeldingen fra lesevennene var at de trivdes i rollen og at de følte de fikk mye igjen for å lese for barna. En av lesevennene uttrykte imidlertid at aktiviteten ble annerledes enn det hun hadde forestilt seg på forhånd. Før hun selv startet som lesevenn hadde hun sett bilder av en lesevenn i en annen lokalforening som leste i barnehage og hvor barna omtrent satt oppå

lesevennen. Gjennom disse bildene hadde hun sett for seg en større nærhet til barna og var skuffet over at hun tilsynelatende ikke hadde fått så god kontakt med barna som forventet. Som vi har vært inne på tidligere har de materielle rammene rundt lesestunden betydning for nærheten. I tillegg til de fysiske rammene rundt lesestunden vil også alder på barna spille inn på hvordan nærhet uttrykkes og oppleves. Det kan synes som at N.K.S. med fordel kan tydeliggjøre mangfoldet i aktiviteten ytterligere gjennom valg av eksempler fra ulike institusjoner og aldersgrupper i sitt informasjonsmaterieil.

Rekruttering av nye medlemmer

For N.K.S. som organisasjon er det viktig at lokalforeningene har aktiviteter som kan bidra til å rekruttere nye medlemmer til foreningene. Et av målene for N.K.S. sine basisaktiviteter er at disse skal være med på å gjøre de lokale sanitetsforeningene mer synlige i lokalmiljøet, og at det også skal bidra til at nye medlemmer melder seg inn i N.K.S. I følge prosjektleder i N.K.S. ser hun få resultater i form av nye innmeldinger. En av grunnene til dette kan ifølge prosjektleder være at de som starter opp Lesevennaktiviteten er så pass engasjerte og interesserte i selv å delta i aktiviteten at de ikke føler at de trenger flere. Det er likevel et håp at det at lokalforeningene blir mer synlige gjennom aktiviteten også skal bidra til en økt interesse for N.K.S. og at flere skal melde seg inn på sikt.

For de fleste foreningene var det heller ikke mulig å fastslå om det var kommet nye medlemmer som en følge av Lesevennaktiviteten. De fleste foreningene var tydelige på at det ikke var et krav om at lesevennene måtte være medlemmer for å kunne være frivillige i foreningene, og at det ikke skulle være noe press om å melde seg inn. Det som imidlertid var tydelig var at Lesevennaktiviteten hadde gjort foreningene mer aktive og synlige i nærmiljøet, og at det her ligger et potensiale for rekruttering av nye medlemmer. I en forening hadde tilstedeværelsen av lesevenner i barnehagen gjort saniteten bedre kjent blant unge med barn i barnehagealder. Den samme foreningen organiserte også Kløverturer, en annen av N.K.S. sine basisaktiviteter, og der er det mødre med barn i barnehagen som møter opp etter at de der har blitt kjent med N.K.S. gjennom Lesevenn.

Lokalforeningene stilte seg positive til at N.K.S. i økende grad støtter lokalforeningene til selv å bidra aktivt inn i lokalmiljøet med aktiviteter som blant annet Lesevenn fremfor mer tradisjonelle innsamlingsaktiviteter. Lokalforeningene oppga at dette var aktiviteter det var hyggelig for de frivillige å delta på, samtidig som de også gjorde at lokalforeningene ble lagt merke til i lokalmiljøet. Ad hoc aktiviteter er også mer krevende å administrere, og en av fordelene med Lesevenn er at det er en aktivitet som stort sett går av seg selv når den har kommet i gang.

Kontinuitet og erfaringsutveksling mellom lesevenner og foreninger

Oppfølging av lesevennene synes å være viktig for å unngå frafall og for kvaliteten på tilbudet. Flere foreninger trakk fram at de var bevisste på at lesevennene ikke ble satt opp til å lese så ofte at de risikerte at belastningen ble så stor at de mistet de frivillige de allerede hadde, og at de derfor jobbet for å øke antallet lesevenner. Det ble også i noen foreninger påpekt viktigheten av å se de frivillige og ikke ta dem som en selvfølge. En forening planla å bruke noe av midlene fra Lesevenn til å samle lesevennene til en hyggelig sammenkomst på en kafe der de kunne dele erfaringer og også oppleve at de ble satt pris på.

I en del foreninger opererte de ulike lesevennene svært individuelt. Dette kunne skyldes blant annet at det kun var en lesevenn i foreningen eller at de leste ved ulike institusjoner. Selv i foreninger hvor det var flere lesevenner som leste for den samme gruppen, var det lite informasjonsutveksling mellom medlemmene. Noen foreninger hadde imidlertid gjort ulike tiltak for å sikre erfaringsutveksling. I et par foreninger snakket de ulike lesevennene uformelt sammen etter endt aktivitet eller når de traff hverandre ved andre anledninger i regi av sanitetsforeningene. Her utvekslet de bøker og snakket om hvordan lesingen hadde vært. En forening hadde opprettet en facebookgruppe for lesevennene hvor de førte opp hvilke bøker de hadde lest slik at de kunne ha en oversikt over hva som var blitt lest og unngå for mye repetisjon. Basert på mine samtaler med frivillige lesevenner kan det også synes som om Lesevenn for noen kan bli en litt ensom aktivitet. Slik jeg ser det, vil det være ønskelig at det i større grad legges til rette for at lesevennene møtes og deler av sine erfaringer og opplevelser både innad i lokalforeninger så vel som på tvers av disse.

Barn med minoritetsspråklig bakgrunn

En av målgruppene som spesifikt nevnes i N.K.S. sitt informasjonsmaterieell er barn med minoritetsbakgrunn. Det har ifølge prosjektleder i N.K.S. vist seg å ikke være så enkelt å inkludere denne gruppen. En måte det har vært snakket om å løse dette på er ved et samarbeid mellom Språkvenn og Lesevenn. Språkvenn er et tilbud til kvinner med minoritetsspråklig bakgrunn i regi av N.K.S. Mange av kvinnene som deltar på Språkvenn tar også med seg barna på disse aktivitetene. Et forslag har derfor vært å arrangere disse to aktivitetene parallelt ved at man arrangerer Lesevenn i et annet rom mens kvinnene har sine aktiviteter. Dette var en modell som fant sted i en av lokalforeningene som deltok i denne evalueringen.

I den nevnte foreningen hadde det blitt arrangert Sesam-gruppe (Språkvenn) for innvandrer mødre siden 2016. Dette var en aktivitet som foregikk på kveldstid hver tredje uke, og det viste seg at mange av disse mødre tok med seg barna. Flere av deltakerne hadde uttrykt misnøye med at barna sprang rundt og forstyrret deres aktivitet. Da Lesevennaktiviteten ble introdusert fra N.K.S. ble det foreslått å starte opp med Lesevenngruppe parallelt med Språkvenngruppen. Foreningen

disponerer et eget foreningshus som gir dem gode fasiliteter til å drive aktiviteter parallelt. På denne måten kan de tilby en aktivitet til både mødre og barn innenfor det samme tidsrommet og de samme lokalene, noe som oppleves som en trygghet for både mødre og barn. En av fordelene med å tilby Lesevenn fremfor kun barnepass er ifølge foreningen at dette er en aktivitet som barna har nytte av ved at de har voksne som leser for dem og deltar i aktiviteter sammen med dem.

En annen forening som også hadde valgt å fokusere på barn med minoritets-språklig bakgrunn hadde valgt å samarbeide med det lokale biblioteket i å tilby leksehjelp for barn med kort botid i Norge. Initiativtaker og ansatte ved biblioteket hadde observert at det etter skoletid ofte satt unge gutter på biblioteket og spilte dataspill i flere timer. Initiativtaker, som selv har en minoritetsspråklig bakgrunn, tenkte at disse guttene sikkert hadde lekser de burde ha gjort. Hun tok derfor kontakt med skolen for å varsle om at de ville tilby leksehjelp på biblioteket etter skoletid to dager i uken. Fokuset er på leseleksur da dette er lekser det er spesielt utfordrende for foreldrene å hjelpe med siden de ikke selv behersker norsk flytende. Lesevennene leser leseleksene tre ganger med hver elev. I tillegg leser de bøker som barna selv velger på biblioteket samt at de noen ganger også har diktat. Dette var et tilbud som ble svært godt tatt imot av skolen, og leseleksene har nå blitt flyttet til de dagene hvor Lesevenn tilbys på biblioteket. Den økonomiske støtten fra N.K.S. har hovedsakelig gått til å kjøpe inn frukt og mat siden elevene kommer rett fra skolen til denne aktiviteten.

5 Erfaringer fra involverte i Lesevenn-prosjektet

Nå er dette favorittdagen min, fordi det er høytlesning på onsdager (Gutt på barneskole).

Lesevennene opplevde i stor grad at tilbudet ble godt mottatt av samarbeidspartner så vel som av barna. Flere av foreningene mottok små påskjønnelser i form av kaker og blomster, og lesevennene ble også invitert til å delta på ulike arrangement i regi av skolene og barnehagene.

Det fungerer veldig godt. De er veldig glad når jeg kommer, og jeg blir tatt så godt imot. Barna kommer løpende og sloss om å få sitte på fanget. Så det er virkelig en bestemorrolle vi har inntatt. Det blir mye samtaler underveis også, de spør om ting og jeg spør dem. Vi trives med det. [...] Vi blir invitert på Luciafeiring og sommeravslutning og diverse i barnehagen, så barnehagen er strålende. Sist sanitetsmøte stilte barnehagen med kake til serveringen som takk for at vi kommer, de er veldig takknemlige. Lokalavisen hadde en stor tosiders sak et halvt år etter oppstart med bilder etc., så dette er kjent i lokalmiljøet. (Lesevenn i barnehage).

At barna satte pris på lesevennene kom tydelig fram i samtaler med både foreldre, samarbeidspartnere og lesevennene selv. Ansatte hos samarbeidspartnerne fortalte også at ungene venter på lesevennene, og at det er en aktivitet som barna har positive forventninger til.

Ho [lederen på SFO] sier at barna prater om det, at de venter på det. De snakker om at på onsdag skal de komme og lese. De er opptatt av at det skjer. Ungene gleder seg (Lesevenn på skolefritidsordning).

Dette ble også bekreftet av de observasjonene jeg selv gjorde i de lokalforeningene jeg besøkte. Barna var ivrige med å ta imot de frivillige, tilbød seg å bære vesken med bøker og organisere stoler og puter.

Når jeg kommer til barnehagen blir jeg møtt med spørsmål og ønsker om at jeg skal lese. Det er veldig stas. Barna kommer løpende ut i møte med meg. Møter jeg barna i butikker o.l. spør de om jeg kommer for å lese i barnehagen snart (Lesevenn i barnehage).

Foreldrene vi snakket med fortalte at Lesevenn er noe de snakker om hjemme. En av mødrene som deltok i evaluering fortalte at sønnen snakket mye om høytlesningen, og at hun også opplevde at sønnen var blitt mer opptatt av bøker og at gleden ved å lese hadde økt. Nå kommer han selv med bøker når han er

hjemme og vil bli lest for. Videre vektla hun at Lesevenn handler om mer enn bare lesingen, og at aktiviteten har hatt en relasjonsbyggende effekt. Når hun henter sønnen sin tidlig i barnehagen ser hun at han sitter sammen med lesevennen og koser seg.

Når de kommer og henter så hender det at jeg sitter og leser og da er det ikke alltid barna vil være med hjem så foreldrene må vente litt. Da ser de jo hvordan barna har det og at de setter pris på å bli lest for. Og jeg trur også mange foreldre har begynt med mer lesing hjemme kanskje når de ser at barnet liker det så godt. Og de har snakket om det hjemme også. [...] Det har blitt meg fortalt at det var en gutt som bare gråt og ikke ville gå i barnehagen. Og så hadde mor sagt i dag kommer [navn på lesevennen] og leser. Da skulle han i barnehagen (Lesevenn i barnehage).

Samarbeidspartnere trakk frem at det var positivt for barna å oppleve at det var voksne personer tilstede som hadde tid og som var der bare for å være sammen med barna. Ansatte i barnehagene ga uttrykk for at det er godt med en ekstra voksen som er tilstede og kan tilby et ekstra fang, en spennende historie og tid. Noen av barna hadde kanskje ikke besteforeldre selv, og Lesevennene fikk også som nevnt i noen sammenhenger en «bestemor»-rolle. Lesevenn ble også sett på som en god motvekt mot at det alltid skal skje noe og at barna blir utsatte for mye støy gjennom dagen. Gjennom høytlesningen fikk barna sitte rolig og bare høre etter.

Ansatte ved krisesenter fortalte at de i utgangspunktet hadde vært skeptiske til aktiviteten da sanitetsforeningen tok kontakt med dem. Mange barn og unge som bor på krisesenter er traumatiserte og har ofte vansker med å sitte stille. Etter at aktiviteten kom i gang var de imidlertid blitt positivt overrasket. For å tilrettelegge for gruppen med barn og unge på krisesenteret har dette ikke blitt en ren leseaktivitet. Spill og andre aktiviteter med barna har også en sentral plass. De frivillige starter alltid med lesing, men hvor lenge det leses avhenger av gruppen som til enhver tid bor på krisesenteret. De ansatte fortalte at de likevel var overrasket over hvor mye det faktisk leses. Mange av barna sliter både språklig og med konsentrasjonen, så et slikt tilbud er på mange måter nettopp det disse barna trenger. I følge de ansatte er hovedgevinsten for barna at de får oppleve positiv voksenkontakt. Barna opplever å få oppmerksomhet og møte opplagte og tilgjengelige voksne som er der for dem, og barna har en time i uken hvor de gjør positive aktiviteter. For mødre opplevdes dette som et kjærkomment pusterom i hverdagen.

For de minoritetsspråklige barna som deltok på leksehjelp var også det sosiale rundt aktiviteten svært viktig. Mange av barna hadde relativt kort botid i Norge, og gjennom Lesevenn hadde det sosiale nettverket økt.

Det er ikke bare at vi hjelper med lekser, men også at de vil treffe oss. På 17.mai sprang alle mot oss når de så oss. Vi har blitt som en liten familie (Lesevenn bibliotek).

Foreldrene selv fortalte at leksehjelpen hadde vært til stor hjelp og avlastning for dem. De fortalte at nå slapp de å stresse med å få barna til å gjøre leksene sine siden de nå gjorde alle leksene sine på biblioteket. Det kom også tilbakemeldinger fra lærerne på skolen at de kunne merke at barna hadde gjort leksene sine og at de hadde lest.

Siden Lesevenn er et relativt begrenset innslag i barnas liv er det vanskelig å si noe om effekten av denne aktiviteten på barnas språkutvikling. Flere oppga imidlertid at de opplevde at barna ble mer åpne og deltok mer aktivt i aktiviteten etterhvert som de ble mer trygge på de frivillige. I tillegg til selve lesingen var det også rom for mange gode samtaler med barna, og det var en opplevelse av at barna hadde utbytte av lesingen. Ansatte på kriesenter fortalte også at de opplevde at flere av mødrene var blitt inspirert av aktiviteten og at de nå hadde en mor boende hos seg som hadde blitt inspirert til å gå på biblioteket å låne bøker som hun leste for barna om kvelden.

I en barnehage ga ansatte uttrykk for at de som ansatte også hadde lært noe gjennom Lesevenn. Et konkret eksempel var i en barnehage hvor de hadde en gutt på småbarnsavdelingen som ikke var interessert i bøker og som var urolig og aktiv. En dag hadde lesevennen med seg en bok om lastebiler. Denne boken fanget oppmerksomheten hans umiddelbart, og etter dette har han selv tatt initiativ til å delta i aktiviteten. For de ansatte som hadde tenkt at dette var et barn som ikke var interessert i bøker ble dette en øyeåpner for dem. Det var ikke en manglende interesse for bøker, men snarere at de ikke hadde hatt bøker som passet til hans interesser.

6 Avsluttende betraktninger og anbefalinger

Lesevenn fremstår som et vellykket initiativ initiert fra N.K.S., og de har langt på vei lykkes med å nå målene som er satt for prosjektperioden. Tilbakemeldingene fra samarbeidspartnerne var at dette var udelt positivt for deres del og de håpet at aktiviteten skulle fortsette. Jevnt over var også de involverte lokalforeningene positive til aktiviteten, og det ble sett på som et positivt initiativ fra N.K.S.. Kommunikasjonen med sekretariatet ble karakterisert som god, og lokalforeningen opplevde at de hadde mottatt nødvendig støtte.

Min hovedanbefaling er derfor at Lesevenn videreføres som en av N.K.S. sine basisaktiviteter. På noen områder er det likevel rom for forbedringer, og som evaluator ser jeg det som min oppgave å synliggjøre utfordringer samt mulige forbedringspunkter som jeg mener vil være til det beste for Lesevennaktiviteten. Jeg vil her presentere noen stikkordsmessige anbefalinger knyttet til tidligere presenterte funn, samt erfaringer som kan ha overføringsverdi mellom ulike lokalforeninger.

Anbefalinger til samarbeid mellom N.K.S. og lokalforeningene

- Vi anbefaler at det skapes arenaer hvor lesevenner kan utveksle erfaringer og bli inspirert, og at det jobbes videre med å sikre bedre samhandling mellom foreningene. Vi anbefaler også at de årlige samlingene for lesevenner videreføres, og at det fortsatt prioriteres å invitere ressurspersoner som kan bidra til å opprettholde engasjementet ute i lokalforeningene.
- Vi anbefaler at sekretariatet viderefører praksisen med å følge opp og anerkjenne den positive omtalen lokalforeningene mottar i lokalaviser etc.
- Vi anbefaler en fortsatt fleksibilitet i forhold til bruk av det økonomiske tilskuddet som lokalforeningene mottar. Det vil likevel være positivt med en tydeligere presisering i forhold til hvordan tilskuddet fra N.K.S. kan benyttes av lokalforeningene, først og fremst for å få frem et større mangfold i hva midlene benyttes til lokalt.
- Det er viktig å sikre at alle de frivillige lesevennene har gyldig politiattest og underskrevet taushetserklæringer. Vi anbefaler at foreningsleder har et overordnet ansvar for å tilse at dette er på plass samt bistå ved behov i innhenting av politiattest.

Anbefalinger til organiseringen av Lesevenn

- Vi anbefaler at N.K.S. opprettholder fokus på basisaktiviteter, som blant annet Lesevenn, for på denne måten å tilrettelegge for kontinuerlige aktiviteter i lokalforeningene.
- Vi anbefaler et fortsatt fokus på at Lesevenn skal være en aktivitet som krever lite administrativt arbeid av samarbeidspartner. Det kan likevel synes som at det i noen foreninger kan være behov for tiltak for å bedre legge til rette for dialog mellom lesevenner og lokal partner. I noen tilfeller vil dette kunne være gjennom å legge til rette for oppstartsmøter og flere kontaktpunkt underveis i prosjektet.
- Vi ser at det kan være generasjonsutfordringer knyttet til det å finne litteratur som er tilpasset målgruppen. Vi anbefaler at de lokale sanitetsforeningene i enda større grad benytter seg av bistand fra samarbeidspartner, samt at N.K.S. sentralt veileder lokalforeningene i hvordan de kan gå frem for å finne tilpasset materiell.
- Vi anbefaler at N.K.S. ved oppstart av aktiviteten oppfordrer lokalforeningene til å tilrettelegge for at de fysiske rammene rundt lesingen skal innby til en god leseopplevelse for barn og voksne.
- Vi anbefaler at N.K.S. i enda større grad tydeliggjør mangfoldet i aktiviteten gjennom valg av eksempler fra ulike institusjoner og aldersgrupper i sitt informasjonsmateriell.

Anbefalinger relatert til rekruttering og kontinuitet

- Vi vil anbefale at lokalforeningene arrangerer samlinger for de frivillige hvor de kan dele av sine erfaringer, diskutere bøker og ulike situasjoner de finner utfordrende. Lokalforeningene oppfordres også til å arrangere hyggelige sammenkomster for de frivillige, – dels for å skape et fellesskap og legge til rette for erfaringsdeling, dels for å vise at de blir satt pris på.
- Vi anbefaler at det jobbes med å rekruttere flere frivillige lesevenner for å øke fleksibiliteten for lesevennene. Dette vil også gjøre aktiviteten mindre sårbar. Ut fra de ulike lokale forholdene bør man vurdere å gå bredere ut i rekrutteringen enn det som gjøres i dag. Ulike kanaler kan være sosiale medier, frivillig.no, ulike pensjonistforeninger e.l., henge opp lapper i nærmiljøet etc. Det bør også diskuteres om dette skal være en ren kvinneaktivitet eller om man også skal åpne for å rekruttere menn som frivillige da det vil være positivt for barna å også møte gode mannlige rollemodeller.

Referanser

- Aukrust, V. G. (2005). *Tidlig språkstimulering og livslang læring: en kunnskapsoversikt*. Oslo: Departementet.
- Duursma, E., Augustyn, M., & Zuckerman, B. (2008). Reading aloud to children: the evidence. *Archives of Disease in Childhood*, 93(7), 554–557. doi:10.1136/ad.2006.106336
- Haugen, H. M. (2010). *Om vilkårene for den planlagte litteraturformidlingen i barnehagen: «å lese for barna i barnehagen, det er ikke noe vi kan skulke unna, det er noe vi MÅ gjøre...»*. University of Stavanger, Norway.
- Helgevold, L., & Hoel, T. (2007). *Bok i bruk i barnehagen: språkstimulering gjennom leseaktiviteter*. Stavanger: Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger.
- Hjellup, L. H. (2014). *Helhetlig leseopplæring: leseglede og tidlig innsats*. Oslo: Pedlex norsk skoleinformasjon.
- Kunnskapsdepartementet. (2009). *Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Sandvik, M., & Spurkland, M. (2009). *Lær meg norsk før skolestart!: språkstimulering og kartlegging i den flerkulturelle barnehagen*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Solstad, T. (2018). *Les mer!: utvikling av lesekompetanse i barnehagen* (2. utg. ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Stanovich, K. E. (1986). Matthew Effects in Reading: Some Consequences of Individual Differences in the the Acquisition of Literacy. *Reading Research Quarterly*, 21(4), 360. doi:10.1598/RRQ.21.4.1
- Wollscheid, S. (2010). *Språk, stimulans og læringslyst: tidlig innsats og tiltak mot frafall i videregående opplæring gjennom hele oppveksten: en kunnskapsoversikt* (Vol. 12/2010). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.